

TIDSKRIFTER OCH DAGSPRESS

Illavarslande budget

Under denna oroande rubrik behandlar Nils Tedin i *Tidskriften Vi* årets statsbudget. Det är inte mer än ett par månader, säger han, sedan Statens pris- och kartellnämnd påpekade den brist på balans i samhällsekonomin som den rådande överkonjunkturen för med sig. Trycket uppåt på prisnivån som betingas av en överhettning av konjunkturen med stark efterfrågan på varor och tjänster måste motverkas genom generella konjunkturdämpande åtgärder. Trots att författaren söker behandla ämnet med all försiktighet och stor respekt för finansministerns ansträngningar påpekar han att penningpolitiken nu tycks ha kommit in i ett läge där balansen är hotad. Den nya riksstaten innebär en ytterligare försämring av läget och utgör ett allvarligt avsteg från en sund politik som vill slå vakt om penningvärdet. De prutningar som finansministern haft möjlighet att göra ligger i periferien eftersom de större centrala beloppen redan har preliminärt beviljats genom riksdagsbeslut.

Författaren i *Vi* finner det beklagligt att en radikal skatteomläggning inte kunde genomföras nu i huvudsaklig anslutning till den allmänna skatteberedningens betän-

kande. Det är många kritiker som har haft samma mening.

"Lösligt kommittéförslag"

Socialpolitiska kommitténs propå om ett fristående socialpolitiskt utredningsinstitut är bra och bör förklarigas säger *Arbetsgivaren*. Tidningen förmodar att resurserna kommer till bästa användning genom ett självständigt institut med vid överblick över det socialpolitiska fältet.

Men det är inte bra, säger tidningen, att institutet i stort sett skall få organisera sig själv. En styrelse och ett par chefspersoner skall utses från början. Dessa skulle efter hand och med stöd av erfarenheterna bygga upp institutet. NIB är ett exempel på hur illa det kan gå med så vaga utredningsförslag som det nu framförda. Socialpolitiska kommittén anger institutets uppgifter i inte mindre än nio *att-satser* som var och en rymmer ansenliga arbetsuppgifter. Dessa borde på förhand bättre ha konkretiserats och startorganisationen fått den storlek som krävs med hänsyn härtill.

De flesta socialpolitiska frågor berör arbetsmarknaden, påpekar tidningen. Det är därför i hög grad angeläget att arbetsmarknadsorganisationerna får representation i styrelsen för institutet. Dess verksamhet bör också samordnas med utredningar och uppgifter som åligger närstående organ.

Om bristen på arbetskraft och servicepersonal

Såväl offentliga som enskilda huvudmän och arbetsgivare har all anledning att oroa sig för utvecklingen på arbetsmarknaden. Den ekonomiska situationen som är hopkopplad med en klar och alltmera uppenbar inflationsspi-

ral, hotar att bli rent ödesdiger för oss alla. Situationen är feberaktig, konstaterar *Arbetsgivaren*. Kostnadsstegringar och inflationstryck, hårda avtalsförhandlingar och ett underskott på arbetskraft ställer näringslivet i den rådande högkonjunkturen inför stora krav på initiativ och anpassningsförmåga.

I detta läge har den offentliga hälso- och sjukvården att konkurrera om personal. Generaldirektör Richard Sterner konstaterar i ett debattinlägg emot professor Carsten Welinders tidigare framställning i *Stockholms-Tidningen* att denne med alltför lätt hand förbigått den svåra situationen på serviceområdet. Welinder vill t.ex. komma tillrätta med vårdkrisen utan att behöva ändra reglerna för sambeskattnings.

Sterner förklarar att håren reser sig på hans huvud då han förstår att någon vill mena att vi kan *välja mellan olika alternativ* för att locka tillräcklig personal till vårdyrkena. Just nu har vi en folkökning i åldern 20 till 29 år. På 70-talet blir det återigen minskning i denna åldersgrupp. Samtidigt får vi ytterligare förkortning av arbetstiden. Inom vårdyrkena ökar efterfrågan på arbetskraft med bortåt 60 % per årtionde. Redan 1960 togs över 15 % av förvärvsarbetande kvinnor i åldern 20 till 29 år i anspråk inom vårdyrkena. Ytterligare en rad argument gör det klart att *alla medel* måste tillgripas för att stödja rekryteringen till vårdyrkena, betonar Sterner.

Den yrkesarbetande modern och barnets uppfostran

Kurator Ulla Ziegler redogör i tidskriften *Psykisk hälsa* för några intryck från en konferens på UNESCO:s ungdomsinstitut i München om familjens roll i den unga människans sociala fostran. Bland

andra inledningsföredrag refereras ett av doktor Viola Klein från universitetet i Manchester. Hon har bedrivit ett stort forskningsarbete rörande de arbetande mödrarna. Det är enligt doktor Klein fyra faktorer som föranlett att ett stort intresse över hela världen knutits till denna fråga.

1. Den konstanta ökningen under de sista 15 åren av gifta kvinnors engagemang i förvärvsarbete. Denna tendens visar ännu inga tecken på att avta i de undersökta populationerna.

2. Förvärvsarbetande gifta kvinnor finns inom samtliga samhällsgrupper. I socialgrupp I är den yrkesarbetande gifta kvinnan mer eller mindre ett accepterat faktum över en stor del av världen.

3. I den nutida ekonomin och vid högkonjunktur är de gifta kvinnorna den enda återstående arbetskraftsreserven. Omfattningen av service-yrkena och behovet av arbetskraft där hänvisar särskilt till rekrytering av kvinnor.

Denna sista punkt formuleras av doktor Klein på ett sätt som möjligen inte passar direkt för svenska förhållanden. Hon konstaterar emellertid att kvinnans funktion som arbetskraftsreserv ger samhället en skuld känsla och en ambivalent inställning till hela komplexet. Det positiva intresset att skapa hjälpåtgärder för de yrkesverksamma kombineras med en oro att denna utveckling skall kunna skada såväl barnen som kvinnorna själva.

I diskussionen konstaterades att såväl i England, Frankrike som Tyskland och U.S.A. 1/3 av alla gifta kvinnor arbetar utanför hemmet. Om man i Sverige räknar alla som över huvud taget har något arbete utanför hemmet kommer den svenska siffran upp till 44 %.

Är detta till skada för familjen? Säkert är att familjens struktur och villkor så småningom uppenbart förändrats. Men fortfarande är familjen mycket populär som institution och fler äktenskap i förhållande till totalbefolkningen ingås i dag än någonsin tidigare, anmärker referenten.

Ifråga om effekten på barnens fostran är inte moderns yrkesarbete den enda betydelsefulla faktorn. Viktigare är om hon tycker om detta arbete eller inte. Även faderns roll och attityd i förhållande till hustruns verksamhet är en viktig omständighet. Det vanliga är att en gift kvinna arbetar i yrket fram till första barnets födelse och att hon återupptar det när barnen börjar skolan eller påbörjar sin egen yrkesutbildning. Man har trott sig kunna finna att yrkesarbetande mödrar är mindre dominerande och därför möjligen lättare kan hjälpa ungdomarna fram till självständighet. Om man däremot ser den ändrade familjens struktur och moderns yrkesarbete ur den unga flickans eller pojkens synvinkel kan det vara så att flickan i sin identifikation med modern finner naturligt att vara engagerad i samhälls- och yrkeslivet medan pojkens problem i förhållande till faderns mer passiva roll i familjen blir annorlunda.

Som ett fastställt faktum anses gälla, att det lilla barnet behöver fortlöpande vård och tillgivenhet av en person och en positiv relation till denna person, d. v. s. i vanliga fall modern. Kontakt, tillgivenhet och kontinuitet är av stor betydelse, men det är inte alla mammor som instinktivt utvecklar dessa kvaliteter bara därför att de är mödrar. "Den ödesdigra effekt som daghem och barnhem kan ha för barns utveckling är kanske mindre att hän-

föra till frånvaron av moderns omsorger än till den ständiga växlingen av personer som ägnar sig åt barnet."

Stora ting i görningen för sjukförsäkringens räkning

LO har i sina förhandlingar med SAF aldrig kunnat få motparten med på att likställa arbetare och tjänstemän när det gäller karensdagarna inom sjukförsäkringen. Tjänstemännen inom den privata, liksom den statliga och kommunala sektorn, omkring 800 000 personer, har ersättning från första sjukdagen på arbetsgivarens bekostnad. *Stockholms-Tidningen* påminner om detta i samband med rapport om en utredning som f. n. pågår inom LO och socialdemokratiska partiet. Som ordförande för utredningen fungerar socialministern, Sven Aspling. Bland de medverkande märkes hans statssekreterare Lars Åke Åström samt ordföranden i trändustriarbetarförbundet Yngve Persson, som samtidigt är ordförande i 1961 års sjukförsäkringsutredning. Tidningen nämner att arbetsgruppen torde komma att syssla med en minskning av karensdagarna vid sjukdom från tre till två, ett slopande av karensen för dem som varit sjuka mer än 8 dagar, höjning av sjukpenningbeloppet till 90 % av inkomstbortfallet. Samtidigt beräknas dock att försäkringsinkomsten skulle skattebeläggas, liksom att sjukersättningen skall gälla enbart arbetsdagar — till följd av den ökade fritiden, sägs det.

Två tunga utredningar på samma gång om samma centrala fråga, LO:s hand i regeringens handske. Många ord behöver ej spillas av remissinstanserna på det betänkande som kommer.